

INARIN KUNTA

TARKASTUSLAUTAKUNNAN

ARVIOINTIKERTOMUS 2019

INARIN KUNNANVALTUUSTOLLE

1. Kunnanvaltuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Inarin kunnan tarkastuslautakunnan jäsenet ja henkilökohtaiset varajäsenet 1.6.2017 alkaen valtuustokaudella 2017-2021:

Aslak Pekkala, puheenjohtaja	Veikko Väänänen
Kalle Kuhmonen, varapuheenjohtaja	Aarre Vilponen
Satu Yliluoma	Pekka Roinesalo
Teuvo Katajamaa 26.2.2020 asti, Kari Knuutila alkaen 26.2.2020	Laila Aikio
Riitta Näkkäljärvi	Eija Jääskeläinen
Arto Valo	Göran Blomster
Satu Kuha 19.9.2019 asti, Katja Lettinen alkaen 19.9.2019	Birit Schenk

2. Tarkastuslautakunnan toiminta ja tilintarkastus

Kuntalain 123 §:n mukaan tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Tilintarkastajana on toiminut KPMG Oy Ab.

Tarkastuslautakunnan kokoustyöskentely ja painopistealueet 2019:

Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2019 aikana 7 kertaa (2018: 7 kertaa). Lautakunta on käsitellyt kokouksissaan 50 § (62 §). Tarkastuslautakunnan työskentely tilikaudella on edennyt laaditun tarkastussuunnitelman mukaisesti.

Tilikauden painopistealueena tarkastuslautakunnalla on ollut *sivistystoimi sekä yleishallinto*. Tarkastuslautakunta ei osallistunut tarkastuslautakunnalle suunnattuihin ulkopuolisiin koulutuksiin vuoden 2019 aikana. Tarkastuslautakunnan työskentely on muutoin kokoustyöskentelynä.

Tilintarkastaja on raportoinut tarkastuslautakunnalle havainnoistaan väliraportin muodossa sekä yhteenvetoraportissa. Tarkastuslautakunta on käsitellyt saapuneet sidonnaisuusilmoitukset kokouksissaan ja jatkanut ne edelleen valtuustolle tiedoksi.

Tarkastuslautakunnan kokouksissa on kuultu muun muassa seuraavia henkilöitä:

- Kunnanjohtaja Toni K. Laine
- Hallintojohtaja Mari Palolahti
- Sivistysjohtaja Ilkka Korhonen
- Sivistyslautakunnan puheenjohtaja Anne Tuovila
- Sosiaali- ja terveysjohtaja Jaakko Seppänen
- Varhaiskasvatusjohtaja Pirkko Saarela
- Kansalaisopiston rehtori Jyrki Kivi
- Talouspäällikkö Pirjo Kyrö
- Vastaava hammaslääkäri Hanna Lepojärvi

3. Tuloskehitys ja talousarvion toteutuminen

Ulkoinen tuloslaskelma (t€)	2019	2018	Muutos €	Muutos %	MUUTETTU TA 2019	Tot. %
Toimintatuotot	9 595	8 901	694	7,8 %	8 345	115,0 %
Henkilöstökulut	-26 306	-25 666	-640	2,5 %	-26 336	99,9 %
Palvelujen ostot	-24 453	-23 649	-804	3,4 %	-26 001	94,0 %
Muut toimintakulut	-8 373	-8 132	-241	3,0 %	-6 716	124,7 %
Toimintakulut yhteensä	-59 132	-57 447	-1 685	2,9 %	-59 053	100,1 %
TOIMINTAKATE	-49 537	-48 546	-991	2,0 %	-50 708	97,7 %
Verotulot	27 653	27 992	-339	-1,2 %	28 616	96,6 %
Valtionosuudet	23 367	23 428	-61	-0,3 %	23 099	101,2 %
Rahoitustuotot ja -kulut	845	723	122	16,9 %	747	113,1 %
VUOSIKATE	2 328	3 597	-1 269	-35,3 %	1 754	132,7 %
Poistot ja arvonalentumiset	-2 056	-1 967	-89	4,5 %	-1 800	114,2 %
Satunnaiset tuotot ja kulut	0	0	0		0	
TILIKAUDEN TULOS	272	1 630	-1 358	-83,3 %	-46	-591,3 %
Poistoeron ja rahastojen muutokset	7	23	-16	-69,6 %	1	700,0 %
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	279	1 653	-1 374	-83,1 %	-45	-620,0 %

Tilikauden toimintatuotot lisääntyivät 694 tuhatta euroa (7,8 %) edelliseen vuoteen verrattuna. Toimintakulut kasvoivat edellisen vuoden mukaisesti merkittävät 1,7 milj. euroa (2,9 %) edelliseen vuoteen verrattuna. Talousarvioon verrattuna toimintakulujen toteuma vastasi hyvin talousarvioon varattuja määrärahoja.

Toimintakatteeksi muodostui 49,5 milj. euroa talousarvion ollessa 50,7 milj. euroa (toteuma 97,7 %). Vaikka vuosikate laski edelliseen vuoteen verrattuna 1,3 milj. euroa, niin siitä huolimatta se ylitti talousarvion vuosikatteen 0,6 milj. eurolla ja mahdollisti kunnan positiivisen tilikauden ylijäämän poistojen huomioimisen jälkeen. Ylijäämä on olennaisesti edellisvuotta pienempi mutta parempi, kuin budjetin mukainen alijäämä.

Tarkastuslautakunnan huomiot:

Tarkastuslauta on kiinnittänyt huomiota tilikauden tuloksen suureen muutokseen verrattuna edelliseen vuoteen. Tilikaudesta tuli ylijäämäinen, vaikka verotulojen kertyminen oli pienempää sekä edelliseen vuoteen, että talousarvioon verrattuna. Verotuloja jäi kertymättä noin miljoona euroa suhteessa talousarvioon, mikä on Inarin kunnan kokoiselle toimijalle dramaattinen jättämä. Tästä huolimatta tilikaudesta tuli ylijäämäinen. Tätä saavutusta tarkastuslautakunta pitää hyvänä saavutuksena. Kiinteistöverot jatkoivat kasvuaan ylittäen sekä talousarvioon varatun arvion että edellisen vuoden toteuman. Tämä on kunnan oman aktiivisuuden tulosta.

Tarkastuslautakunta muistuttaa tänäkin vuonna, että toimintakulujen kasvua on seurattava, koska niiden prosentuaalista kasvua on hankala kompensoida yksi yhteen esim. verotulojen prosentuaalisella kasvulla. Asiaa on havainnollistavaa verrata vertaamalla suoraan absoluuttisia euroja prosentuaalisten muutosten sijasta. Toimintakulut ovat muutoinkin kasvaneet jo vuosia. Huomioiden kuntataloutta koskevat vakavat haasteet tarkastuslautakunta perään kuuluttaakin tiukkaa kulukuria, jotta kuntaa ja taloutta voidaan johtaa hallitusti. Talousarvio toteutui tilivuonna sitovuuden osalta.

4. Tase ja investoinnit

Tilikauden investointimenot (netto) olivat yhteensä noin 4,3 milj. euroa. Tulevaisuudessa on suunniteltu palattavan noin 2 milj. euron vuositasolle. Tällä hetkellä näyttää kuitenkin siltä, että investointitaso pysyy edelleen korkeana eikä 2 milj. euron taso välttämättä tule toteutumaan. Kunnan omavaraisuusaste on tilikauden lopussa edelleen merkittävän hyvä 72,66 % (2018: 72,3 %, 2017: 69,8 %). Oma pääoma on tilikauden lopussa 52,6 miljoonaa euroa.

Kunnan lainakannassa ei tapahtunut olennaista muutosta edelliseen vuoteen verrattuna. Tilikauden lisäys oli 0,1 milj. euroa. Lainaa per asukas –tunnusluku on erittäin matala, 1.860 euroa, asukasluvulla 6.899 laskettuna. Keskimääräinen lainamäärä kuntataloudessa on noin 3.000 euroa / asukas mihin verrattuna Inarin kunnalla on todella vähän lainaa. Lainamäärä on nyt toista vuotta peräkkäin alle 2.000 euroa / asukas.

Tarkastuslautakunnan huomiot:

Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota konsernin vastaaviin tunnuslukuihin.

Konsernitilinpäätöksen perusteella konsernilla on asukaskohtaista lainaa vuonna 2019 6.612 euroa omavaraisuusasteen ollessa 48,8 %. Tunnusluku on kehittynyt seuraavasti:

2019: 6.612 euroa / 48,8 %
 2018: 6 038 euroa / 50,0 %
 2017: 6 328 euroa / 48,5 %
 2016: 6 823 euroa / 46,7 %
 2015: 7 091 euroa / 42,5 %

Vaikka konsernin omavaraisuusaste tippui alle 50 %:n, niin edelleen konsernin omavaraisuusaste on hyvä ja antaa vahvan pohjan tulevaisuudelle. Konsernin lainakanta nousi 3,9 milj.euroa mikä selittää sekä omavaraisuuden laskun että asukaskohtaisen lainamäärän nousun. Konsernilainaa oli vuoden lopussa 45,6 milj. euroa (41,7 milj. euroa).

Kunnan kassan riittävyys tilinpäätöshetkellä on 35 pv, kun edellisenä vuotena riittävyys on ollut 56 pv. Kunnan kassalle asettama tavoite toteutui tavoitteen ollessa maksuvalmiuden säilyttäminen yli 20 pv.

Talousarviovuoden 2019 toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen hallintokunnittain

Valtuusto

Valtuustolle ei ole sitovia tavoitteita asetettu.

Valtuusto on kokoontunut vuoden 2019 aikana seitsemän kertaa ja käsitellyt 55 §.

Toiminnallisesti ja ohjauksellisesti merkittäviä päätöksiä ovat olleet Inarin elinvoimaohjelman 2019 – 2025 ja kuntastrategian päivittämisen "Arktisen Inarin strategia 2030" hyväksyminen.

Muita merkittäviä päätöksiä ovat olleet sosiaali- ja terveysjohtajan valinta ja ympäristösuojeluviranomaisen kuntien välisen yhteistyön käynnistäminen 1.1.2020 yhteistyössä Sodankylän, Inarin, Utsjoen, Muonion ja Enontekiön kuntien kanssa.

Valtuusto käsitteli kesäkuun kokouksessa ruokapalveluliikelaitoksen ulkoistamista, mutta palautti sen yksimielisesti uudelleen valmisteltavaksi.

Kuntakonsernin osalta valtuusto on hyväksynyt MedInari Oy:n osakkeiden myynnin käynnistämisen. Prosessi on myynnin osalta kesken.

Valtuuston työskentely on tarkastuslautakunnan havaintojen mukaan toiminut hyvässä yhteistyössä valtuutettujen ja viranhaltijoiden kesken.

Kunnanhallitus

Arvioitavissa olevat kunnanhallituksen toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat pääosin toteutuneet. Toimintakertomuksessa on mainittu joissain kohdissa, että tavoitteet ovat pääosin toteutuneet. Tarkastuslautakunta kysyy mikä osa tavoitteista jäi toteutumatta?

Kunnanhallitus kokoontui vuoden 2019 aikana 20 kertaa ja käsitteli 315 §:ää (20 krt 313 §), joka on lähes saman verran kuin edellisenä vuotenaikin. Kunnanhallituksen jäsenet tai varajäsenet ovat pääsääntöisesti osallistuneet kokouksiin. Muutamissa kokouksissa ei ole jäsen tai varajäsen ollut paikalla.

Kunnanhallituksen kokoukset on käyty hyvässä yhteistyössä luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden kesken. Kunnanjohtaja on muutamissa kokouksissa muuttanut päätösehdotustaan keskustelujen ja asiantuntijoiden kuulemisen perusteella. Kunnanhallituksen jäsenet olivat myös esittäneet muutaman kerran muutosehdotusta, mutta kaikki eivät olleet saaneet kannatusta. Yhdestä jäsenen tekemästä muutosehdotuksesta, jota ei ollut kannatettu ja otettu esitykseen matkaan, oli jätetty eriävä mielipide.

KuntaL 92 § mukaisia otto-oikeuden käyttämisä oli yhden kerran, joka liittyi hallintojohtajan tekemään päätökseen.

Kunnanhallitus on käsitellyt vuoden aikana 36 poikkeamislupaa. Ainoastaan kolme poikkeamislupaa koki hylkäävän kunnanhallituksen päätöksen. Poikkeamisluvat koskivat suurelta osin valtuuston hyväksymiä yleiskaavoja, joista on valitettu. Hyväksytyissä poikkeamisluvissa rakentamispaiikat eivät olleet valituksen alaisten kaavojen alueilla. Hylätyissä poikkeamisluvissa alueella ei ollut kaavaa tai ne ylittivät rantarakentamisen tiheyden emätilatarkastelun pohjalta.

Kunnanhallitus ja hallintokunnat ovat antaneet tarkastuslautakunnalle vuodelta 2018 vastineet tarkastuskertomukseen.

Kunnanhallitus, kunnanjohtaja ja valtuuston puheenjohtajisto ovat huolehtineet kunnan edunvalvonnasta eri sidosryhmiin monipuolisesti.

Tekninen lautakunta

Arvioitavissa olevat teknisen lautakunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat pääosin toteutuneet.

- Nykyinen palvelutaso säilytettiin peruspalveluissa.
- Kaavoituksessa päästiin tavoitteeseen. Maankäytön suunnitteluun lisättiin yksi määräaikainen työntekijä.
- Liikenneympäristön parantamishankkeen toteutus siirtyi vuodelle 2020. Saadut tarjoukset ylittivät varatut määrärahat.
- Virkistys- ja matkailurakentaminen (mm. Veskonien venesataman valmistuminen), reitistörakentaminen sekä hyvin hoidetut liikuntapaikat ovat saaneet kehuja ja hyvää palautetta.
- Kunnan pitkäaikainen tavoite, Nellimin tien perusparannus, valmistui syksyllä 2019.

Yhdyskuntasuunnittelu:

Taloudellinen vahva nousukausi siirsi maankäytön suunnitteluresurssit valmistelevaan hankkeita, jotka olivat/ovat välttämättömiä rakennushankkeiden käynnistämiseksi. Tällaisia hankkeita ovat mm. Inarin asemakaavan laajentaminen Juutuajoen pohjoispuolella, Saariselällä vt 4:n länsipuoli (teollisuus / varastoalue, testausalue, rajavartioston alue sekä Kaunispään etelärinteen asemakaava). Ivalon alueen yleiskaavan muutos mahdollistaa Raja-Joosepin tulliaseman uudistamisen.

Yhdyskuntarakentaminen:

Menot alittuivat 124.000 euroa ja tulot alittuivat 24.000 euroa. Menojen alitus kohdentuu kaavateiden palveluiden ostoihin ja tulojen alitus myyntituloihin.

Vaikuttavuustavoitteena olevan viihtyisän ja turvallisen kunnan kehittämisessä on mittarina käytetty asiakaspalautetta. Tavoitteen toteuman mittarina on käytetty saatuja palautteita, jotka on huomioitu toiminnassa. Tuottavuustavoitteiden osalta suunnitelmat ovat toteutuneet tavoitteiden mukaisesti.

Rakennusvalvonta:

Menot ylittyivät 28.000 euroa ja tulot alittuivat 31.000 euroa. Menojen ylitys kohdentuu ICT-palveluihin ja tulojen alitus rakennusvalvonnan maksutuottoihin kausivaihtelun puitteissa.

Rakennus- ja toimenpidelupia myönnettiin 243 kpl. Näissä jäätin tavoitteesta (tavoite 390 kpl) ja myös edellisen vuoden toteumasta (350 kpl).

Rakennusvalvonnan sähköisen arkiston luominen on käynnistetty vuonna 2017. Vuoden 2018 aikana arkistosta saatiin digitoitua noin 60 %. Arkiston digitalisointi on edelleen kesken.

Lupamenettelyn käsittelyaika on yhtenä mittarina rakennusvalvonnan tavoitteiden mittaristossa. Toteumassa ei ole kuitenkaan otettu kantaa käsittelyaikaan vaan todettu viime vuotiseen tapaan, että toteuma on ”Lupapiste.fi käyttöön otettu”. Tarkastuslautakunta sai viime vuoden arviointikertomukseen rakennustarkastajan vastineen, jossa todettiin lupapäätöksen saannin vieneen noin 3 vkoa siitä, kun lupahakemus oli tullut kuntaan täydellisenä.

Tarkastuslautakunta esittääkin, että voisiko tavoitteeksi ja mittariksi laittaa ”viikkotavoitteen” numeraalisessa muodossa. Edelleen tarkastuslautakunta on pannut merkille, että ”Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet” - taulukon toteumia olisi syytä täydentää jatkossa.

Sosiaali- ja terveyslautakunta

Arvioitavissa olevat sosiaali- ja terveyslautakunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan alaisen toiminnan nettomenojen toteuma oli 96,1 %. Erikoissairaanhoidon nettomenojen toteuma oli 104,8 %. Kunnanhallitus hyväksyi erikoissairaanhoidon nettomenojen ylityksen 450.000 euroa katettavaksi sosiaali- ja terveyslautakunnan nettomenojen alituksella (Khall 3.2.2020, 29 §). Lopullinen talousarvion toteuma oli siten lautakunnan alaisen toiminnan osalta 98,2 % ja erikoissairaanhoidon osalta 100 %. Erikoissairaanhoidon menojen ylitys tapahtui pääosin ensihoidon ja psykiatrian tulosalueen ylityksistä.

Avohoito

Talousarviototeuma oli 96,2 %. Toimintatuotot toteutuivat 110 %. Palkkojen toteuma oli 99 %. Tuloissa kasvua oli eniten terveydenhuollon maksuissa ja kotihoidon tukipalvelumaksuissa. Toimintamenoissa hoitotarvikemenot, kuljetuspalvelut, työterveyshuoltopalvelut ja toimitilavuokrat ylittyivät eniten. Henkilösivukulut sekä asiakaspalveluiden ostot alittuivat jonkin verran. Uutena avopalvelujohtajana aloitti Katriina Halmeaho.

Laitoshoido- ja asumispalvelut

Talousarviototeuma oli 99,2 %. Toimintatuotot toteutuivat 106,2 %. Palkkojen toteuma oli 106,1 %. Vuosilomasijaisuudet ja sairauspoissaolot toteutuivat arvioitua suurempina.

Lääkäritoiminta

Toimintakate ylitti talousarvion toimintakatteen 4,6 %:lla (toteuma -1,757 milj. euroa, talousarvio -1,680 milj. euroa). Lääkäritoiminnan kustannukset ovat kokonaisuudessaan hieman nousseet edellisestä vuodesta. Kustannusten nousua on tapahtunut merkittävästi mm. lääkekuluissa. Kunnan ja sairaanhoitopiirin välinen sopimus perusterveydenhuollon yöaikaisesta puhelinkonsultaatiosta jatkuu edelleen.

Sosiaalityö- ja toimeentuloturva

Talousarvio toteutui suunnitellusti.

Lakisääteiset palvelut on järjestetty kuntalaisille asiakaslähtöisesti ja määräaikoja noudattaen. Lastensuojelun perhetyön laadullinen kehittäminen ja resurssien lisääminen on vähentänyt sijoitusten tarvetta. Kunnan työllisyyden kasvaminen on jatkunut edelleen ja vaikuttanut työmarkkinatuen kuntaosuuksien pienenemiseen.

Suun terveydenhuolto

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuivat.

Ympäristöterveydenhuolto, ympäristönsuojelu ja maaseututoimi

Resurssivajeesta ja toimialojen uusien sähköisten järjestelmien aiheuttamista hankaluuksista huolimatta yksikölle asetetut tavoitteet saatiin toteutettua hyvin.

Erikoissairaanhoito

Lähetteiden määrä erikoissairaanhoitoon on hieman pienentynyt edelliseen vuoteen verrattuna. Vuonna 2019 lähteitä tehtiin yhteensä 2.680 ja vuonna 2018 vastaava luku oli 2.783. Käyntimäärät erikoissairaanhoidossa ovat entisellä tasolla, poliklinikkakäynnit lisääntyivät hieman, mutta päivystyskäynnit vastaavasti vähenivät. Hoitopäivien määrä laski noin 10 prosenttia keskussairaalan oman toiminnan tehostamisen ja Ivalon vuodeosaston hyvän paikkatilanteen takia. Tilinpäätöksessä tuli ylitystä lähinnä ensihoidon ja Muurolan sairaalan laskutuksen osalta, mutta muutoin kuntalaskutus toteutui odotusten mukaisesti.

Sivistyslautakunta

Arvioitavissa olevat sivistyslautakunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet.

Sivistystoimi pysyi hyvin budjetissaan, alitus oli 150.000 euroa eli 1 %.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksessa otettiin 1.12.2019 käyttöön yhteinen varhaiskasvatussuunnitelma saamen- ja suomenkieliseen varhaiskasvatukseen.

31.12.2019 saakka jatkettiin harkinnanvaraista yksityisen hoidon tuen kokeilua. Saariselälle valmistui uusi päiväkotiki ja Ivaloon vuorohoidon päiväkotiyksikkö.

Matkailusesonki lisää varhaiskasvatuspaikkojen tarvetta erityisesti talvisesonkina.

Henkilöstölle on järjestetty tavoitteiden mukaista koulutusta:

Täydennyskoulutuspäiviä mm. Avin Vasukoulutus, lastensuojelukoulutus, valtakunnallisia varhaiskasvatuksen koulutuksia, ohjelmistokoulutusta, esimieskoulutusta sekä saamelaiskäräjien kehittämispäiviä.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön työhyvinvoinnin tukemiseksi on toteutettu:

Työkykyyn liittyviä neuvotteluja, työjärjestelyjä työterveyshuollon kanssa, työnohjausta esimiehille ja perhepäivähoitajille.

Työyksikköjen toiminnan ja yhteistyön kehittämiseksi on toteutettu:

Työnohjausta esimiehille ja perhepäivähoitajille.

Näätämön ryhmäperhepäiväkodin uusien toimitilojen rakentaminen ei toteutunut kilpailutukseen liittyvistä syistä. Näätämön ryhmäperhepäiväkotiki toimii edelleen väliaikaisissa tiloissa (Sevettijärven koulu).

Esi- ja perusopetus

Opetusryhmien koot eivät ole ylittäneet valtuuston määrittämää ryhmäkoko.

Inarin kunnan esi- ja perusopetuksen työntekijöiden kelpoisuusvaatimukset täyttyivät 84 %, jossa on nousua edellisvuoteen 14 %. Suunta on positiivinen joten tavoite 100 %:n kelpoisuusvaatimuksesta voidaan katsoa toteutuneeksi.

Saamenkielisen opetuksen työntekijöiden kelpoisuuksissa on ollut puutteita ja kunnassa on useita opettajia joiden ”tilanne täydentyy” lähiaikoina. *Mitä tarkoitetaan tilanteen täydentymisellä ja milloin tämä mahdollisesti toteutuu?*

Työnantajan järjestämistä koulutuksista (jotka mm. tukevat uusien opetussuunnitelmien käyttöönottoa ja hyödyntävät monipuolisia opetusmenetelmiä opetuksessa) ja niiden toteutumisista ei ole mainintaa toimintakertomuksessa.

Perusopetuksen opetussuunnitelma 2016 on otettu täysimääräisesti käyttöön, kun 9. luokan oppilaat aloittivat ensimmäisen kerran (1.8.2019) uuden opetussuunnitelman mukaisen opetuksen noudattamisen täysimääräisesti. *Tarkastuslautakunta kysyy miten opetussuunnitelmien toteuttaminen on toteutunut?*

Vuoden 2019 kehittämiskohteenä on ollut kodin ja koulujen välinen yhteistyö. Tämä toteutettiin kyselynä huoltajille ja oppilaille. Kysely painotti kodin ja koulun välistä viestintää, sanallista arviointia sekä palautteen antamista.

Perusopetus on osallistunut erilaisiin hankkeisiin (Lapin Paras Koulu-, Erasmus-, JOPO- ja Tutorope-hankkeet).

Lukiokoulutus

Tavoitteena oli tarjota mahdollisuutta kehittää työelämä- ja yrittäjyysosaamista. Toteutunut Yrittäjän päivä - tapahtumana.

Tavoitteena on tarjota erityisopetusta, ohjausta jatko-opintoihin ja jälkiohjausta sekä kuraattori- ja psykologipalveluita. *Miten tavoitteet ovat toteutuneet?*

Opetustoimessa oli kelpoisia opettajia 84 % ja opetusryhmät olivat kooltaan valtuuston päätöksen mukaisia. Ivalon lukioon hyväksyttiin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2019 - 2021.

Kirjasto

Uusia palveluita on lisätty ja suunniteltu vastaamaan kirjaston toimintaperiaatteita.

Toteutuneita palveluja, tapahtumia ja koulutuksia on järjestetty enemmän kuin mitä alkuperäisissä tavoitteissa on tuotu esille.

Kirjasto on onnistunut tavoitteissaan ja toteuttaa hyvin omaa toiminta-ajatusta, tehtävää ja palvelusuunnitelmaa.

Inarin Saamelaiskirjaston kalustus uusittiin remontin yhteydessä.

Muuta:

- *Tarkastuslautakunta kysyy kuka sai Rock-Inari palkinnon ja kuka palkittiin Inarilaisteko-palkinnolla? Kulttuuritoimen sivuilta näihin kysymyksiin ei ilmene vastauksia.*
- Kansalaisopistossa oli 48 määräaikaista tuntiopettajaa, 2 vakinaista opettajaa ja rehtori. Opiskelijoita oli 2.254, joista netto-opiskelijoita 1.050. Suunnitellusta 7.174 kurssitunnista toteutui 6.233 tuntia.

- Sivistystoimen organisaatiossa tapahtui muutos. Nuorisotoimi ja liikuntatoimi yhdistettiin vapaa-aikatoimeksi sekä liikuntasihteerin ja nuorisosihteerin toimet vapaa-aikasihteerin toimeksi. Valinnasta tehty valitus työllisti lautakuntaa ja viranhaltijaa vuoden mittaan. Vuosina 2018 ja 2019 tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota avustusten jakoperusteisiin ja hakemusten täyttöön. Viimein syksyllä 2019 asiaa alettiin korjata.
- Kulttuuritoimi kiteyttää tavoitteensa ”Kulttuuri kuuluu kaikille” -ajatukseen. Vuonna 2019 toteutettiin 39 tapahtumaa. Tilinpäätöksestä ei ilmene esim. kävijämäärien kehitys. *Miten toteutetuissa tapahtumissa toteutuu Inarin kulttuuritoimen ajatus ”Kulttuuri kuuluu kaikille” -ajatus? Millä tavalla tapahtumissa on otettu huomioon kuntalaisten erilaiset taloudelliset mahdollisuudet / resurssit käyttää kulttuuripalveluja?*
- Suurin osa Inarin kirkonkylän koululaisista ja varhaiskasvatuksen piiriin kuuluvista lapsista on väistötiloissa.
- Ivalon koulukampuksen suunnittelutyö on edennyt. Hankkeen rakentamisen toteuttajista on ollut pulaa mikä on siirtänyt rakentamista eteenpäin.

Elinvoimalautakunta

Vuoden 2019 tuotot olivat 1.150.618 euroa ja kulut olivat 1.048.453 euroa, joten vuoden 2019 tilinpäätös oli 102.165 euroa ylijäämäinen. Toiminnallisesti rahaa käytettiin eniten matkailun kehittämiseen; toimintamäärärahana Inari-Saariselkä Matkailu Oy:lle, itse hallinnoimina matkailuhankkeina, markkinointiyhteistyönä ja varsinaisena toimintana. Tuottoja tuli Inarin kunnalta toimintamäärärahana, myyntituottoina, ostopalvelusopimusten kautta työvoiman myyntinä ja hankerahoituksena (yritys- ja tukirahoituksena). Ylijäämä johtui hankerahoituksista, valtionavustuksesta ja toimintaan liittyvien työtehtävien siirtämisistä tai peruuntumisista.

5. Kunnan kokonaistaloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Tuloveroprosentti

Kunnan tuloveroprosentti on 19,0 %. Tuloveroprosentti on pystytty pitämään samana jo usean vuoden ajan. Tuloveroprosentti on Lapin kunnista alhaisin.

Käyttötalous

Käyttötalouden sekä talousarvion sitovuustason osalta taloudelliset tavoitteet saavutettiin. Käyttötalouden toimintakate on talousarviossa muutosten jälkeen peruskunnan osalta 51,6 milj. euroa toteuman ollessa 50,5 milj. euroa. Talousarvion käyttösuunnitelmien nettomenot toteutuivat peruskunnassa noin 1,1 milj. euroa arvioitua pienempinä. Sosiaali- ja terveyslautakunta joutui tekemään talousarviomuutoksen kattamaan erikoissairaanhoidon nettomenojen ylityksen sosiaali- ja terveyslautakunnan nettomenojen alituksella.

Kalatalouden kehittämisrahasto

Nettomenot alittuivat talousarvioon verrattuna toteutuman ollessa 86 %. Toimintamenoja oli suunniteltua vähemmän, mutta myös tuloja oli suunniteltua vähemmän. Poistojen määrä oli 80.114 euroa. Alijäämäinen tilikauden tulos oli 6.924 euroa. Rahastoa vähennettiin vastaava määrä. Kertomusvuodelle suunniteltu investointi toteutui.

Kunnan liikelaitoksia sitoo talousarvion sitovuustason mukaan liiketoimintaylijäämä ennen satunnaisia eräiä:

Ruokapalveluliikelaitos

Tilinpäätös oli alijäämäinen noin 92.500 euroa. Alijäämään vaikutti sivistysosaston ja sosiaali- ja terveysosaston ostot alittuivat noin 38.000 euroa talousarvioon verrattuna. Ostot ja palvelujen ostot nousivat talousarvioon verrattuna eikä talousarviossa oltu varauduttu nousuun. Huomattava nousu oli elintarvikkeiden ostoissa. Nousuun vaikutti mm. kouluruokailun kehittämisessä esille tulleiden kehittämisideoiden huomioiminen toiminnassa, koska esim. kouluruokailussa tarjotaan joka aterialla tuoretta leipää ja salaattit tarjotaan komponentteina. Ostojen nousuun vaikutti myös tuoreen leivän uudet hankintasopimukset ja vuorohoidon jakelukeittion kalustaminen. Palvelujen ostojen nousuun vaikutti uudet ateriakuljetussopimukset ja taloushallinnon kulujen merkittävä nousu. Taloushallinnon kulujen nousua selvitetään Sarastia Oy:n toimesta.

Tilapalveluliikelaitos

Tilikauden alijäämä on 68.608 euroa. Poikkeaman alkuperäiseen talousarvioon ja muutoksiin aiheutti Ivalon ala-asteen pikkukoulun purkamatta jääminen. Muutoin alijäämä on muodostunut mm. 2018 vuoden investointien lisätoista, joita maksettiin vuoden 2019 käyttökuluista sekä Inarin koululta omakotitaloihin väistöön siirtyneiden päivähoitoyksikköjen muutostöistä. Alijäämää vähensi projekti-insinöörin 8 kk:n täyttämätön toimi sekä Inarin koulun 2018 vesivahingon vakuutuskorvaukset.

6. Konserni ja liikelaitokset

Kunnanvaltuusto on talousarviossa erikseen asettanut keskeisille kuntakonsernin yhteisöille ja liikelaitoksille yleiset tavoitteet ja toimintaperiaatteet sekä erityistavoitteet. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan konserniyhteisöt ovat toimineet tavoitteiden mukaisesti ja saavuttaneetkin pääosin niille asetetut tavoitteet.

Konsernijaosto toimii kunnanhallituksen alaisuudessa ja sen tehtävänä on olla kunnanhallituksen ja kunnanjohtajan tukena konserniohjauksessa.

Konsernijaoston keskeiseksi tehtäväksi on muodostunut yhtiöiden tavoitteellinen ohjaus sekä omistajan ennakkokäsityksen antaminen erilaisiin valmisteltaviin asioihin, mikäli niiden suuruusluokka on selkeästi sellainen, että sillä on vaikutusta konsernitalouteen tai merkittäväällä tavalla yhtiöiden toimintaan. Konsernijaoston etuna on, että se on kutsuttavissa varsin joustavasti kokoon ja siten tarvittaessa tukemassa myös kunnanjohtajan konsernijohtamista (Khall 276 § 18.11.2019).

Konsernijaosto on kokoontunut seitsemän kertaa ja käsitellyt vuoden aikana 24 §.

Konsernijaosto on kiinnittänyt huomiota hallitusten jäsenten sitoutumiseen hallitustyöskentelyyn ja pyytänyt heitä kiinnittämään siihen huomiota.

Kuntayhtiöt ja yhteisöt

Toimintakertomuksessa oli kuntayhtiöiden ja yhteisöjen osalta tavoitteiden toteutumisen kirjaamiset olivat osassa toimijoilla hyvin lyhyet, jotka eivät paljoa kertoneet. Tarkastuslautakunta edellyttää, että tavoitteiden toteutumisesta avataan kertomuksessa enemmän, jotta valtuutetut saavat riittävät tiedot yhtiöiden ja yhteisöjen toiminnasta.

Tavoitteiden toteutumisen osalta tärkeää on myös näkyä, miksi tavoitteet eivät ole toimintavuonna toteutuneet. Kunnanhallitusta ja konsernijaostoa tarkastuslautakunta pyytää kiinnittämään huomiota edellä mainittuihin asioihin.

7. Muut havainnot

Saariselän Siula Oy

Yhtiöön liittyvät järjestelyt olivat kesken 31.12.2019. Tarkastuslautakunta toteaa, että vaikka Saariselän Siula Oy:n myynti ei vieläkään toteutunut, niin vuoden 2017 aikana liikkeelle laitettut toimenpiteet vähemmistöosakkeenomistajien lunastamisesta tulevat vaikuttamaan kuntaan positiivisesti. Tilikauden päättymisen jälkeen kunta on hankkinut yhtiön koko osakekannan.

Tilintarkastuskertomus

Tilintarkastajan lausunnot tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä

Esitämme tilinpäätöksen hyväksymistä.

Esitämme vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille tarkastamaltamme tilikaudelta.

Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan esitykseen.

Esitys tuloksen käsittelystä

Kunnanhallituksen esitys tuloksen ja aikaisemman ylijäämän käsittelystä on hyväksyttävä.

Tarkastuslautakunnan jäsenten ja varajäsenten kirjaaminen tilinpäätöksessä

Tarkastuslautakunnan kokoonpano puuttuu tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Tarkastuslautakunta edellyttää, että nämä tiedot tulee lisätä.

8. Yhteenveto ja esitykset

Yleistoteamuksena tarkastuslautakunta toteaa, että arvioitavissa olevat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat pääosin toteutuneet.

Kunnan ja kuntakonsernin talous on terveellä pohjalla. Konsernin lainamäärä nousi ja on vuoden lopussa 45,6 milj. euroa. Lainaa on absoluuttisesti mitattuna paljon. Konsernin omavaraisuusaste on pysynyt kuitenkin edelleen hyvänä mahdollistaen lainamäärän kanssa elämisen. Tulevaisuuden epävarmat näkymät koskevat myös Inarin kuntaa. Korona-pandemia vaikeuttaa tulevaisuuden ennakointia. Yhtä aikaa Inarin kunnan väestö ikääntyy ja huoltosuhde heikkenee. Inarin kunnan talous antaa kuitenkin hyvän perustan haasteista selviytymiselle.

Ivalossa 29. toukokuuta 2020

Aslak Pekkala
puheenjohtaja

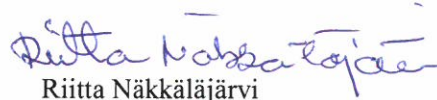
Satu Yliluoma
jäsen

Arto Valo
jäsen

Kari Knuutila
jäsen

Riitta Näkkäläjärvi
jäsen

Katja Lettinen
jäsen

Kalle Kuhmonen
jäsen